

– Esztergom, Pécs, Budapest, Tata, Tapolca-Diszel, Magyarföld, Lajoskomárom, Uszka, ezek azok a városok és falvak többek között, amelyek Mújdricza Péter építész-mérnök munkásságát őrzik. A neves építész, művészeti író, amikor azt kérdeztem, melyik helyszínen ülünk le beszélgetni, azt kérte, legyünk távol az általa tervezett oly kedves helyektől, hogy közel juthassunk mindegyikhez. Gyógyvirágszőnyeg egy csonka híd két pillére között, egy romos malomból

A FORMA KÖVETI AZ 77 ÉGHAJLATVÁLTOZÁST

Filippinyi Éva beszélgetése

Mújdricza Péterrel

kialakított csoda, az Első Magyar Látványtár, egy felszentelés előtt álló őrségi templom, mind-mind felbukkan majd a következő beszélgetésben, amelyből az organikus építészet egyik sajátos figurájának, Mújdricza Péternek élete, munkássága rajzolódik ki.

Hogyan is indult ez az életpálya, amely voltaképpen, ha akárom, és azt mondhatom, hogy természetes, hiszen családi hagyományokat követett, de azért ennek még kellett, hogy legyen valami külön indítása.

– Igen, én Pécsen születtem és a tágabb családi tradíció esetemben is meghatározó. Egy olyan kulturális, érzelmi fogódzó, amihez nagyon fontos, hogy az ember mindig visszataláljon, ugyanakkor időről időre el is rugaszkodjék tőle. Kalandvágyból, a még nem ismert tartományok, világok fölfedezésére. Ez egy állandó küzdelem, harc önmagunkkal és a hagyományokkal szemben is. Abban a reményben, hogy megmártózzván más, nagyon izgalmas kultúrákban, folyvást keressük azt is, hogy mi az, amivel beolthatjuk saját világunkat, amibe beleszülettünk. Érdekes, hogy éppen a közelmúltban ismerkedtem Jalal al-Din Rúmi közel-keleti „krosszóver” költő műveivel, akinek az életútja kicsit iránytűszerűen, mintha az én sorsomban is vissza-visszaköszönne. Igaz, Rúmi elsősorban irodalmár volt, nem pedig gyakorlati, alkotó ember. Rúmi Afganisztánban született – a tatárjárás, pontosabban a mongol invázió idején –, ahonnan Anatóliába kellett menekülnie. Rúmi a zoroaszter, zsidó és iszlám kultúrák vonzásában alkotott úgy, hogy költészetében e három vallási impulzus kifejezetten felerősítette egymást. Hasonlóképpen, mint az irodalmár Rúmi a maga történelmi környezetében, törekednék én is arra, hogy napjaink három meghatározó monoteista vallása, a keresztény, a zsidó és az iszlám Magyarországon is áramló elit erkölcsi értékei – nem csupán szűkebb építészeti értékei –, ne kioltsák, hanem előre mutatóan felerősítsék egymást. Gazdagítsák saját szakemberi – szakmai és emberi – kapcsolataimat, lehetséges munkáimat is itt, a Kárpát-medencében.

– *Azt gondolom, a költészet, az irodalom, Öntől, mint építésztől eleve nem is állhat olyan nagyon távol, hiszen amikor egy-egy munkájáról beszél, vagy amikor az épületeinek tervrajzaiból megnyílik egy-egy kiállítás, azoknak mindig valamilyen poétikus címet ad.*

78

– *„Költőien lakozik az ember...”, miképp azt Heidegger is megfogalmazta Hölderlin nyomán. Tehát a kozmikus otthonosság keresése, hogy mi végre, honnét és hová tartunk, mit tehetünk, mit tegyünk abban a néhány „pillanatban”, amit alkotói emberöltőnek nevezhetünk? Miképpen helyezkedjünk el abban az Időfolyamban, amely az ősrobbanástól az előre vetített, elképzelt jövőnkig, örökölt és tovább álmódott túlvilágképeken át ível, ívelhet? Akár földet megművelő/kultiváló emberként, akár csillagászként, költőként, gyógyító orvosként esetleg építészként, ebben a nagy Egészben mi módon keressük a helyünk, személyes és közösségi hatóerőnk? Mi egyáltalán az új évezred hajnalán a mi ember-mivoltért érzett alkotói felelősségünk?*

– *Őn most messzi, kozmikus távolságból fogalmazta meg azokat az élményeit, amelyek részben a gyermekkorából származnak, részben ars poeticaként jelennek meg minden alkotásában. Lépünk hát közelebb saját munkásságához. Mik voltak azok az elképzelések, amelyekre támaszkodva Ön is úgy döntött, hogy építész lesz a családban? Eldöntötte-e, és mikor, hogy az építészetnek mely területéhez fog közeledni?*

– *Valójában ez egy állandó útkereső törekvés, ami talán még most sem fejeződött be, állapotodott meg. Azt bizonyosan éreztem és érzékelem, hogy valamilyen spirituális építészetet szeretnék művelni, amely reagálna azokra a roppant, világméretű éghajlati, kulturális és társadalmi örvényekre is, amikben élünk.*

– *Az Ön munkásságát, épületeit nagyon sokan ismerik, de ha valaki csak ezt a műsort hallja, és nem tudja pontosan, hogy Mújdricza Péter milyen épületeket tervez, akkor is leszűrheti magának, hogy Ön talán az úgynevezett organikus építészethez állhat a legközelebb. Valamilyen sajátosan személyes módon, egy olyan tágasságban, amelyről azt lehet mondani, hogy a Kárpát-medence teljes kultúrájának sok évszázados hagyományait szőné tovább, újítaná meg.*

– *Arra vágyódom, hogy mióta kiszáradt a Pannon-tenger, folytassuk és összegezzük egyfajta túlélő esszenciaként mindazt, amit a Kárpát-medencében valaha volt csillagporok, zárványok, növények, állatok, emberek, családok nemzetségeinek sokasága, küzdelmei, örvénylései jelentettek és jelentenek.*

Amit Jalal al-Din Rúmi is megragadott az evolúció spirituális filozófiájáról *Mathnawi* című világhírű eposzában, a maga korában, a maga társadalmi és kulturális miliőjében... Azt az évtízezredekén át lepárlódott kozmikus túlélési bölcsességet, útravalót, amit a Genius loci, a Hely szelleme, szakrális földrajza is hordozhat, amelybe meteoritok, zárványok, növények, állatok „tudása” a túlélésről éppúgy beletartozik, mint az emberé. Mi az essenciája mindannak, amit ez a Köztes Lét, ez az Újaranykori Álomidő, ez a Kárpátiai Ezeregyéjszaka nyújtani tud a világnak úgy, hogy általa önmaga is gazdagodjék? Ahogyan arra gyógynövényeink is példát mutathatnának, mondjuk napjaink kifejezetten kényes, kiélezett szlovák-magyar politikai helyzetében! Amikor az Esztergom és Párkány között a második világháború során felrobbantott híd újjáépítésének gondolata a közelmúltban felerősödött, Lévay Jenő művész barátom az úgynevezett „Repülő híd” ideájára támaszkodva egy pályázatot tett közzé, amelyre többek között, nagy megtiszteltetésemre, engem is meghívott. A csonka híd pilonjai közé egy gyógyvirágszönyeget képzeltem el olyan gyógynövényekből, amelyek részint Szlovákiában, részint Magyarországon teremnek. Mert Szlovákiában olyan erejű gyógynövények nőnek, amilyenek a világon sehol másutt, és amire méltán lehetnek büszkék szlovák barátaink. Azok a nagy tudású, szlovák gyógyító családok, akiket olejkároknek neveztek, örökölték nemzedékről nemzedékre eme gyógynövények ismeretét, használatát, és akiket a különböző diktatúrák rendre elpusztítani igyekeztek. Reméljük, napjainkra ismét szabadon tevékenykedhetnek az olejkárok. Tehát a szlovák és a magyar gyógynövényeket helyes arányban társítva képzeltem el a gyógyvirágszönyeget a csonka híd pilonjai közé. Megidézve, lehetővé téve a Feljebbvaló számára, hogy e vízre „terített” gyógyvirágszönyegen átsétálva „jóváhagyja” a híd újjáépítését. És ha a szlovák és magyar gyógynövények közössége ilyen, a szó szoros értelmében vett *ép-ítő, híd-ép-ítő* varázslatra képes, az emberek társadalma miért ne?

Új Forrás 2011/3 – A forma követi az éghajlatváltozást: Filipinyi Éva beszélgetése Mijádrizza Péterrel

– Itt, most előttünk könyvek fekszenek a stúdióban, terveivel, elkészült munkáinak képeivel együtt, köztük az egyik legújabb, átadás, felszentelés előtt álló műve, a magyarföldi fatemplom. Ahol a tervezés során végig gondolta azt is, hogy ott legyenek az Őrségre jellemző ősi gyógynövények, tehát ezúttal is egy tággabb dimenzióból közelített az alkotáshoz.

– Igen, erre törekedtünk barátaimmal. Hiszen olyan tanácsadóim voltak/vannak, mint Puskás Ferenc agrárzseni, Kunszt György építész-filozófus, Miklóssy Endre író és urbanista, Fábíán Ildikó matematikus, Németh Zsolt fizikus és csillagász, Kovács Gyula Őrségi erdész, Rácz Lehel feltaláló, Sülyi Péter filmes

és költő. Továbbá Rácz András szabadgondolkodó, aki anyagilag is támogató, Kovács Ildikó építész, aki Erdély Miklós tanítványa volt, és közvetlen tervezőtársaim, Pintér Ágnes szerkezettervező-építész és Rostás Árpád műbútor-asztalos – elnézést, ha valakit kifejejtettem volna – akiknek

80 mind-mind rengeteget köszönhet a terv.

Nem lehet tudni, egy írónak van-e nehezebb dolga, aki alapvetően magányosan dolgozik, vagy egy építésznek, akinek nélkülözhetetlen egy megbízói, hatalmi közeg is, amellyel, olykor üdvös, olykor talán kevésbé üdvös súrlódások közepette, de képes együtt dolgozni. Akivel szerencsés esetben felérősíthetjük egymás legjobb képességeit. (Persze, a legtöbbször ezt a „hatalmi rituálét” egy író sem kerülheti meg!) Magyarföldön ez a megbízói akarat, a Magyarföld Faluért Alapítvány képviselőiben kifejezetten karakteres volt. Alapvető egyetértés volt a templom elhelyezésében, tradicionális és egyúttal előremutatónak vélt térbeli megfogalmazásában, a dél-őrségi gyógynövények lehetséges ihlető erejében. Mert a lelki közösségépítéstől szinte elválaszthatatlanul – a nagylélegzetű, szakrális művészeti és zenei bemutatók ideáin túl – kifejezetten fontos szerepet szántunk, szánunk a templomkertnek a hagyományos helyi gyógynövénykultúra újraélesztésének kísérletében is. Gondoljuk meg, amerikai tudósok legfrissebb kutatásai szerint is az emberiség összhálózási arányaiban a huszonegyedik század elejére a szintetikus gyógyszerek mellékhatásai következtében történt halálesetek vették át a vezetést a szív és érrendszeri és a rákos betegségek nyomán beállt elmúlások előtt. A dedapáink idejében még virágzó gyógynövénykultúra újjá élesztése – az egészségesebb életmód mellett – megélhetést, jövedelem kiegészítést is nyújthatna az őrségi, magyarföldi embereknek. Itt olyan gyógynövények teremnek, amelyekkel a hazai keresleten túl elláthatnánk az európai, a müncheni, a frankfurti biopiacokat is. Olcsóbb és frissebb terményekkel, mint azok a gyógynövények, amelyeket jelenleg Dél-Amerikából, Afrikából és Ázsiából szállítanak oda költséges vízi és légi utakon. A gyógynövény kultúrára támaszkodva bizonyosan a saját lábára állhatna Magyarföld is, ha időben kapcsol. Egy kicsit ezt a célt (is) szeretné szolgálni a templomkert és a fatemplom is!

– Ha az Ön épületeit nézi az ember, azokat, amelyekre azt gondolom, hogy büszke, és amelyeket szívesen is sajátjaként emleget, akkor úgy láttam, hogy a fa, a kő az, ami talán Önnek a legkedvesebb, legmeghatározóbb. Tehát nem feltétlenül a legújabb anyagokkal kísérletezik, hogy miből lehetne még házat építeni. Lehet-e ezzel a távolságtartással megfelelni a mai világnak, csillapítani a Föld haragját? Egyáltalán, mitől leszünk korszerűek?

– Ez nagyon kényes és nehéz kérdés. Igen, a fa és a kő, mint prima matéria hordozzák mindazt a tudást, folytonosságot, spirituális evolúciót, amiről Jajal

al-Din Rúmi is írt *Mathnawi* című eposzában. És valóban látnunk kell, hogy a mai globális világhelyzetben a Földgolyó „haragszik”, és ezért a haragért az ember, a trendi építőművészet, pontosabban a globális, *világfelélio építészeti technó* is felelős. Szűkebb szakmánkban korszerűbb magatartás talán az lenne, ha olyan házakat, tereket, térszöveteket, „térszövegeket” 81 találnánk és kísérleteznénk ki, amelyek enyhítenék, csillapítanak valamelyest a Föld haragját... *A forma követi az éghajlatváltozást!*

A hopi indiánok jóslataiban, imáiban és mindennapjaiban szerepelt egy kifejezés: *tunyata*. Karátson Gábor *Ji king* kommentárjaiban úgy fordította le számunkra ezt az életérzést, hogy a hopiknál mindaz, ami az ősteremtés óta történt, teljes egészet képez azzal a közösségi alkotói vágygal, amit a Lét és annak kereteinek tovább szövése a hopi indiánoknak nap mint nap jelent. És e cél érdekében egyáltalán nem biztos, hogy naponta fel kell fedezték, kvázi fel kell fedezzük a spanyolviaszt! Miért kellene folytatnunk Majakovszkijék tévedését, miért kellene a „gőzhajóból” kidobálnunk Puskind és Lermontovot? Talán Csemegei József építészettörténész professzor szentenciája is erre rímel: *a „modernitás” beköszönte nem jelenti azt, hogy minden eddig alkalmazott arány-, ritmus- és harmóniaképlet egyszerűen alkalmatlanná válik a művész számára!* Nyíri Tamás filozófia professzor gondolata szintén ezt az alkotói magatartást erősítené fel: „Arccal a jövőnek, de nem háttal a hagyománynak”, mely erkölcsi-etikai dilemma a mindenkori legfrissebb technikához való felelősebb viszonyunkat is mérlegelné. Mert a hadiiparból a civil szférába átszivárgó technika kifejezetten diabolikus, már-már gólem-szerűen viselkedő jelenség, amellyel többnyire „búvésznas”-ként, „egycsatornás őrültként” bánunk, abszolút kiszámíthatatlan következményekkel. Fritjof Capra fizikus és filozófus szerint például a személyi számítógépek elterjedése felgyorsítja a folyamatot, hogy az ember leradírozza magát a Földgolyóról. Ami persze nem jelenti azt, hogy konzumidióta civilizációknál felelősebb intelligencia, amilyen mondjuk a növényeké, ne lenne képes előre mutatón „használni” akár a legmodernebb technológiákat is, azok nem kívánt melléktermékeivel együtt. Ahogy azt az uszakai cigányok észrevették 1986-ban, megjelent a határban egy héttel a csernobili katasztrófa után a szeldelt levelű bodzának egy mutánsa, kvázi „modernizált” változata, melynek nagyobb és szebb lett a virága, és a belőle készített gyógytea roboráló ereje még erősebb lett. Tehát, a csernobili radioaktív dózist, amittől a legtöbb élőlény pusztulásnak indult, mintegy vakcinaként, a szeldelt levelű bodza a maga és az ember javára fordította, kvázi *reangyalizálta*. A szeldelt levelű bodza növényi intelligenciája példaképünk lehetne a túlélő, az *ép-ítő* korszerűség dilemmájában is! És az én házaim a szeldelt levelű bodza kortárs *ép-ítő* kvalitásait követik.

Új Forrás 2011/3 – A forma követi az éghajlatváltozást
Filippinyi Éva beszélgetése Mijádrizza Péterrel

Belátom, ez a fajta alkotói magatartás nem elég botrányos és divatos a széthullás esztétikája, a kortárs mammonmutációk, a világepítészeti technó honi, kisbirodalmi trendjeiben. Talán nem is tekinthető valódi „épfítészetnek” az, amit én csinálok. Igaz, sokkal szívesebben vállalom az ép-ítő jelzőt, 82 melyben a gyógyító/ép-ítő motívum a hangsúlyozottabb. Mely magatartás elképzelhetetlen azon emberek együttes gondolkodása nélkül, akikkel és akiknek az épület, kvázi a „térszöveg” készül. Tehát ez nem egy-személyes varázslat! És egyáltalán nem biztos, hogy minden sejtésünk, pre-konceptciónk egy-egy munkával kapcsolatban azonnali telitalálat. Mert többnyire keresünk, maszatolunk, próbálkozunk a szépséggel és a túléléssel, amelyek néha erőszakot követnek el egymáson és önmagukon is! És persze megerősakolják?, megtermékenyítenék? a kvázi-kanonizált „kortárs” építészetet is. Nyilván néha ügyetlenkedünk is, ahogy Erdély Miklós is költötte a szövegeit Simon Weil nyomán: *amikor a vers a saját „lábába” botlik...* És el kell telni még öt-, tíz-, tizenöt évnek, mire kiderül, hogy igen, ez a térbeli döntés a helyén van. Nem csak önmagában „áll”, megáll az épület, hanem a közösség valóban használja. Ahogyan az az Első Magyar Látványtár húsz éve alatt immár kétségek nélkül bebizonyosodott. Megfigyeltem, ha éppen rosszabb embernek, netán gazembernek érzem magam a túlélési pörgésben, akkor például Tapolca-Diszelen, a Látványtár falai között –, az „ősrepülőgépszerű” fa és acél tetőstruktúra alatt meditálva – egy kicsit jobb emberré válok, jobb emberként távozom onnét, egyszerűen „jobban” leszek. És megerősít, hogy erről a spirituális élményről, gyógyító, reangalizáló tapasztalatról már mások is beszámoltak az újjá varázsolt malomban...

– *Az imént azt mondta, hogy Ön talán nem is építész, hanem építő. És ha az Első Magyar Látványtárat említi, akkor ez mindenképpen eszébe jut az embernek, hiszen azt, hogy valaki megálmodja, hogy egy régi, romos vízimalomból egyszer csak legyen egy ilyen csoda, ami ma már híres Tapolca-Diszelen, mint Első Magyar Látványtár, akkor ahhoz alkotónak, építőnek kell lennie, hogy higgyen benne, és hogy meg tudja csinálni.*

– Itt ki kell hangsúlyoznom Gyökér Kinga és Vörösváry Ákos nevét, akik az Első Magyar Látványtár baráti körének életre hívói, motorjai. Az ő emberi, alkotói hozzáállásuk nélkül én csupán pusztába kiáltott szó maradtam volna. Úgy szoktuk fogalmazni, hogy ez egy *felelős társasjáték*.

– *Most ha az épületekről szólnak, amelyekre Ön büszke lehet, amelyeket Ön épített, a Tatai Nekropolisz, vagy az imént említett Látványtár, vagy a most épülő magyarföldi fatemplom, akkor elgondolkozik az ember azon, hogy Mújdricza Péter miért nem tervezett nekünk a 21. században élő embereknek lakóházakat.*

Amelyekben jó élni, amelyek a Föld haragjának megszelídítésére, lecsendesítésére születtek, mert jó lenne ilyenekben lakni.

– Most is dolgozom ilyenén. Nagyon nehéz feladat, és nem tudnám eldönteni, hogy egy lakóépület kitalálása nehezebb vagy egy templomé. Egy lakóépületnél meghatározóan fontos annak a családnak, főképpen az asszonynak a gondolkodásmódja, hozzáállása. Nem hiszem, hogy ez különösebb elfogultság lenne, de ez tényleg így van. Ott is a felelős társasjáték-mentalitás kell, hogy érvényesüljön. Esetenként előfordul, hogy le kell mondjak bizonyos általam fontosnak vélt részletekben a saját elképzelésemről. Valamennyi erőszakot, ahogy ezt Hamvas Béla is megfogalmazta, a jóéért történő küzdelemben még humánusnak, etikusnak érzek, a fölött már nem. Ebben a szellemben épültek lakóházaim a fővárosban, Máriaremetén, Békásmegyeren, Esztergomban és Lajoskomáromban is. És örömmel találkozom időről időre régi megbízóimmal újra, a Zsovár-családdal, Hitérékkel, a Czaltig-Csida-családdal és sorolhatnám...

– *Testvére, Mújdricza Ferenc szintén neves építész. Mennyire szeretnek együtt dolgozni, vagy egyedül tervezni?*

– Meghatározó, hogy egy megbízás kit talál meg, ő az elsődleges felelős. Ha egy munka kapcsán felerősítjük egymás legjobb képességeit, együtt dolgozunk, ellenkező esetben nem erőltetjük a dolgot, nem szívjuk el egymás elől a levegőt. Ez utóbbi esetben meghallgatjuk ugyan egymás véleményét, de nem kérjük számon azt, hanem megyünk a saját fejünk után.

– *Könnyű embernek érzi magát?*

– Nem, és ezt el kell fogadjam. Természetesen ez egyfajta szelekció is, hiszen száz ember közül töredéknyi, akivel együtt tudok dolgozni, hiszen ha valami nagyon nem megy, azt inkább ne erőltessük.

– *Nem érzi magát könnyű embernek, és mások is így gondolják?*

– Talán meg kellene kérdezni ez ügyben Vörösváry Ákost, Rátóti Zolit vagy több olyan megbízómat, akivel együtt küzdöttünk, többnyire üdvös sűrűlódások közepette, amit végül is az elkészült produktum igazolt. A feszültségeket lassan-lassan feloldva a tudattal, hogy érdemes volt reményt, pénzt, energiát fektetni a közös munkába.

– Most, amikor elkezdünk beszélgetni, szóba hoztuk egyik legújabb művét, a magyarföldi fatemplomot, amelyet az idén, 2010 nyarán szentelnek, avatnak fel. Amikor egy-egy munka készen van, öröm, felszabadulás, vagy akkor támad egy olyan szorongás, hogy na, most készen van, most mit fognak hozzá szólni?

84

– Az a helyzet, hogy ez minden épület esetében folyamatosan változik. Mert nincsen „kész” egy épület az aktussal, amikor átadatik! Egy épület, egy templom, az által válik templommá, térbeli hangszerré, ahogy azt az emberek megszólaltatják a létükkel, hosszú évek, emberöltők folyamán. Magyarföldön már most, szinte szóbeszéd-szerűen, jó értelemben vett szlogenként jelent meg az a fogalom, hogy Magyarföld-örhajó.

– De ugyanakkor, hogyha nézi az ember ezt a templomot, akkor egy kicsit 21. századi Noé bárkája, egy gyönyörű, hajó formájú épület.

– És egyúttal Magyarföld-örhajó is, amiről egyáltalán nem bánjuk, ha a tágabb értelemben tekintett magyar föld őrző hajója is! Hiszen a Kárpát-medence stratégiaileg is irigyelt, kiemelten vonzó természeti adottságokkal rendelkező geográfiai egység, amely legalább 30 millió ember egészséges élélemmel történő ellátását biztosíthatja!

Ha beállunk az örhajóba, a templomtérbe és körbe nézünk, a külvilágból csak a felhők és az ég lesz egyedüli viszonyítási alapunk. Egy idő után úgy érezzük, hogy lebegünk, hiszen állandóan változik az ég és a felhők futása és a napfény játéka is. Mintha egy Leonard Bannister-i, kvázi újvernei gondolásban, egy örhajóban repülnénk, ahol egyfajta harmadik évezredű napóráként, a függőleges építészeti elemek a napközbeni időt tagolják, a vízszintesek pedig az évszakok szerint ritmizálják az Időt. Az áramló Időt, ami hatalmas napfény-szárnyként, napmadárként jelenik meg a térfalakon. Ugyanis az összes földi vallás ősképe, archetípusa a Nap. Sol invictus, a győzedelmes Nap. És éjszakáinként a folyton változó Hold és a csillagok sejtelmes tükörjátéka simogatja a térbelő fapelületeit. Nyilván az épületátadás, a templom avatásával, felszentelésével nem zárul le az építés folyamata. Az ép-ítésé, amely manapság is áldozatkész, heroikus, esetenként konfliktusokkal terhes, közösséget is alakító küzdelem. És le a kalappal a magyarföldiek előtt, hiszen egy zárandókhelyet hoztak létre. Ez már az építkezés alatt érezhető volt, a látogatók sokaságának biztató szavaiban, kíváncsiságában, a legeltérőbb világlátású érdeklődők, közéleti médiumok visszajelzéseiben. Ösztönösen-tudatosan arra törekedtünk, hogy közeli és távoli szent helyek szakrális hálózatát erősítsük a fatemplommal. Abba a szakrális hálózatba kapcsolódjunk be, amelybe veleméri, a kallódsdi, az ösküi templomok is tartoznak vagy akár az útszéli Krisztusok is.

– Az imént azt kérdeztem, hogy amikor elkészül egy épület, például most a magyarföldi templom, akkor mennyire érzi azt, hogy befejezett, hogy kész, és erre azt válaszolta, hogy ehhez azért egy időnek el kell telnie. Elképzelhető, hogy mondjuk egy vagy két év múlva, valamelyik nyáron beül a templomba, majd kimegy a szabad ég alá, föltekint az égre, és esetleg azt fogja mondani, hogy igen, azt hiszem, ez a templom a helyén van?

85

– Ilyet már most is érzek, bár lehet, hogy ez csak egy önáltató illúzió. De talán mégsem az, hiszen ez a fajta gondolatkör rezonált, felerősödött azoknak az embereknek a magatartása által, akik helybéliként vagy akár a fővárosból Magyarföldre rándulva, vagy igazabb otthonukat, túlélésüket keresve működtek együtt a templomépítés során. Azt szeretnénk remélni, ha néhány napi menedzser-politikusi munkaebéd árából meg lehet építeni egy templomot – és ha ezt harminc egynéhány lélek meg tudta csinálni –, akkor valami arányában megfelelő, helyénvalóan reális célt tízmillió vagy tizenötmillió ember miért ne valósíthatna meg? Nyilvánvaló, hogy ez pénzkérdés is, különösen az ország elképesztő, már-már afrikai szintű gyarmati alávétettsége közepette, amikor nem csupán az építőiparban, de a reálszféra minden területén kíméletlen pénzügyi kannibalizmus tapasztalható. Igen, ez pénzkérdés is, de nem elsősorban az! Igen, valamennyien a bőrünkön érezzük, mekkora hatalma van a pénznek! Amikor a pénztelenség okozta kfnlódások, sűrűlódások szinte hetente átgondolásra késztetnek mindent az építkezés folyamán. Nagyra becsült mesterem, Erdély Miklós munkásságában talán a legizgalmasabb motívumnak, a pénz, a mammon hatalmának megtörésére irányuló művészi törekvéseit tartottam. Gondoljuk ezt tovább a vidék és a nagyváros egymáshoz való kiegészítő viszonyában, ahogy azt például Dániában a második világháború előtti tökéletesen megtudták csinálni. Ahol a vidéki dán gazdálkodó által készített kiváló minőségű sajtot a nagyvárosi dán polgár, aki az egész világot behálózó kereskedelmi kapcsolatokkal rendelkezett, úgy értékesítette, hogy egymás munkájára voltak utalva és nem vágta át a másikat, kölcsönösen megbecsülték egymást. És mindenki jól járt, méghozzá hosszú távon. Na, ezt az erkölcsi színvonalat kellene újra megcélolni és megvalósítani itt, Magyarországon!

Új Forrás 2011/3 – A forma követi az éghajlatváltozást
Filippinyi Éva beszélgetése Mijidrica Péterrel

– Én azt gondolom, hogy ehhez, az Ön területén, a hite, álmai, a munkája megvalósítása is szükséges.

– Szeretnék bízni benne. Majd meglátjuk! A Műcsarnokban volt egy, az úgynevezett „rendszerültást” követő tizenhét év építészeti termését bemutató

építészeti kiállítás, *Közben* címmel, ahol az Első Magyar Látványtár kiállítóházának tervrajzai és modellje is szerepelt. Feltettek egy körkérdést a kiállítóknak, hogy: Miért épít Ön?

Erre én akkor és most is csak azt tudom válaszolni, hogy: **Já-86** *tékből... de, csak ha már végképp elkerülhetetlen.* Igaz, ebben az is rejlene, hogy csak abban az esetben építsünk, ha ez az ép-ítő tevékenység hozzá tud járulni, hogy a Föld megbékéljen, kiengesztelődjék valamelyest. Talán gondoljuk meg, a legkisebb építkezést is úgy kell megszervezni, mint egy háborút, a maga kíméletlen logisztikájával. Tehát alapvetően erőszakos magatartással jár, megvágjuk, megsebezük a földet, az élő talajt, növények, állatok, netán emberek élő területeit sértjük meg. És ha már elkerülhetetlen ez a beavatkozás, ez a műtét, akkor az olyan legyen, amely az Élet egészére gyógyító, reangalizáló hatással van!

– *Amikor Önnel beszélgetünk, időről időre az jut az eszembe, hogy úgy közelít egy-egy épületének a megtervezéséhez, megvalósításához, mint amikor egy költő fogalmaz, vagy megpróbál létrehozni egy-egy verset. Nem gondolkodott azon, hogy csak költő legyen?*

– Ezen így még nem gondolkoztam.

– *De ír, könyve jelent meg 2005-ben, Mikropolisz címmel.*

– Hát írok, ha egyáltalán... Mostanában nem nagyon írok, mert minek? Nem jelenik meg. De ezek a gondolatok akumulálódnak. Előbb utóbb elő fognak jönni. De nem mindenáron írok. Tulajdonképpen még 2004 szeptemberéből van itt egy szösszenet, amit egy kicsit ars poeticaként tudok felvállalni. Ezt most szívesen felolvasnám:

A Globalibugris

*Az emberfejű gibbon
harapja, harapdálja az agyamat
a szívemet és én
mégis mégis szabad vagyok!*

*Általa növekszem és csak
azért nem hálálkodom oly
feltűnően, mert esendőségében is
önmagunkat tisztetem.*

*Falkában jár az emberfejú,
körülsz, mutogat, mutogat és
mindig másra és máshova.*

*Én meg járom, járom a
táncot az aranyon járom, Gyógyító
templomot virágzik a táncom.*

Ajánlás:

*E neuromammon-monológ
életre-halálra analóg
vegeto-gasztronóm
metronóm.*

*– Én úgy érzem, hogy ebben a versében már a magyarföldi fatemplomot
álmodta meg.*

– A tatai temetőkápolnát is, annak mintegy „emlékuszályaként”, utólag. Vagy amikor ez a gondolkodásmód ütközött azzal a beteg mentalitással, amit ez a mohó, mammonista globalizáció idehaza is képvisel, amit nagyon nem szeretek. Ami ellen küzdenem kell. Mert a vers közvetlen „kirobbantója”, ihlető impulzusa valójában egy tervezői kudarc. Pontosabban egy alkotói kudarc reangalizációs kísérlete, amikor csúnyán átvágtak piti maffiózók. Kisbirodalmi kultúrunkók. A Globalibugrisok. Ezt az élményt szerettem volna reangalizálni, úgy átfordítani, kvázi dekonstruálni, hogy egészséges maradjak, és újra képes legyek bizalommal együttműködni az igazi emberekkel.

– Gondolkozott-e azon, ha úgy hozza a sorsa, hogy nem vették volna fel a Műszaki Egyetemre, tehát nem lett volna építészmemők Önből, milyen hivatást választott volna, amit szívesen csinálna? Esetleg orvosi vagy tanári, vagy bármilyen más pályán?

– Édesapám, idős Mújdricza Ferenc kiváló pedagógus volt, szegény már nem él. Németh László-díjat kapott életművéért, meglehetősen későn, 84 évesen. Az ő emberi tartása, szakmai példája, erkölcsi hozzáállása meghatározó erejű, nem csak rám, hanem tanítványai sokaságára is. Bár számos alkalommal engem is meghívnak különféle felsőoktatási intézményekbe előadni, de hogy ezekbe az

